

SWOT анализ на състоянието на МСП в България

Силни и слаби страни, възможности за развитие и заплахи за българските МСП

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> ★ В приоритетните области по Законодателния акт за малкия бизнес на ЕК за периода 2010-2012г. Р.България се представя най-силно и над средното ниво в ЕС в областите: „Достъп до финансиране“ и „Държавни помощи и обществени поръчки“, спрямо останалите приоритети. Въпреки това все още съществуват редица трудности при достъпа на МСП до финансиране като: високи лихвени проценти и големи гаранции при отпускане на банкови заеми, влошена кредитна история и/или висока текуща задлъжнялост на МСП. По мнение на ЕК въпреки стабилността на финансовия сектор в страната, слабоикономическото възстановяване има отрицателен ефект върху кредитирането на реалната икономика. Банковите заеми са по-лесно достъпни за по-големите предприятия, отколкото за малките и новосъздадените, които нямат голяма история. Големите и ориентирани към износ предприятия според Съвета нямат големи затруднения при получаването на кредити, а страната ни е постигнала ограничен напредък в увеличаването на достъпа на МСП до кредитиране¹. ★ В приоритетна област „Отзивчива администрация“ от Законодателния акт за малкия бизнес на ЕК за периода 2010-2012г. Р.България бележи ръст. Като се има предвид, че в тази област България е на средно за ЕС ниво, демонстрираният ръст дава оптимизъм за трайна положителна тенденция и „Отзивчива администрация“ скоро може да се превърне в третата област, в която България е над средното за ЕС ниво. ★ След първата и най-силна вълна на кризата от 2009-2010г. българските МСП излизат от нея на по-високи нива по отношение на брой предприятия, заетост и добавена стойност в сравнение със средното ниво на сектора на МСП в ЕС по отношение на приетата за базова година преди кризата – 2005г. В редица държави-членки на ЕС състоянието на МСП след кризата е по-лошо от 2005 година. ★ Въпреки забавянето по време на финансово-икономическата криза МСП остават основният двигател на икономическия растеж в България. ★ МСП в България допринасят за 75% от заетостта (68% в ЕС) и 62% от добавената стойност (58% в ЕС). ★ От 2002 година до 2011 година МСП в България са увеличили своя принос към добавената стойност над 4 пъти. ★ По данни от анализ на ИАНМСП над половината от предприемачите са с висше образование. Висок е дялът и на тези, които ползват чужди езици, интернет и имат компютърна грамотност. Дялът на жените-предприемачи нараства до 45% през 2011г². ★ Запазване на финансово-икономическата стабилност в страната, въпреки кризата, външните и вътрешни шокове върху икономиката. 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Въпреки различните предприети мерки в отделните приоритетни области на Законодателния акт за малкия бизнес България все още изостава в 5 от тях: „Предприемачество“; „Умения и иновации“; „Интернационализация“; „Околна среда“; „Втори шанс“. ★ В областите „Интернационализация“ и „Умения и иновации“ България заема последното място в ЕС. Подобна е ситуацията в област „Околна среда“ – 26-то място. ★ Секторът, в който българските МСП са най-активни е търговията на дребно (над 30% от МСП в България срещу около 17% в ЕС), а не бизнес-услугите, както е в ЕС. ★ Производителността на труда във всички сектори в България е под средното ниво за ЕС. ★ Българските МСП в сектора на високотехнологичните и среднотехнологичните производства са едва 0.8% (2% в ЕС) и само 16% в сектора на интензивните на знание услуги (28% в ЕС). Това е признак за наличие на нискоквалифицирана работна сила, която не е в състояние да създава добавена стойност във високотехнологични производства и услуги. Това се дължи и на липса на обучителни програми в МСП и преминаването към по-технологични нива на труд и производство е затруднено. ★ Освободените работници (около 97 000) по време на кризата трудно намират път отново към пазара на труда. ★ Микропредприятията са с много ниска степен на иновативност, което ги поставя под силен конкурентен натиск по отношение на цените и предлаганите на пазара продукти. ★ Нисък дял на бързорастящите малки и средни предприятия (с над 20% годишен ръст на оборота), които са около 6% от всички МСП, а създават 40% от добавената стойност³. ★ Ниска степен на интернационализация на дейността на МСП и затруднен достъп до международни пазари⁴. ★ Слабо участие на българските предприятия в международни програми като: ЕВРИКА И ЕВРОСТАРС и Enterprise Europe Network. ★ В България липсва стандартизиране на предоставяните административни услуги по отношение на процедури, документация и срокове. ★ Недостатъчно развита информационна среда по отношение на възможностите за предоставяне на достъпни услуги или за проектно финансиране (от ИАНМСП, от Българска Банка за развитие, по

¹ Оценка на Националната програма за реформи и на Конвергентната програма на България за 2013 година, придружаваща препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013г. и за представяне на становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016г., работен документ на службите на Комисията, Брюксел, 29.5.2013г., стр. 20, http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2013_bulgaria_bg.pdf

² „Изследване на предприемачеството и перспективите за развитие на иновациите в МСП 2012г. - 2013 г.“, ИАНМСП, София 2013г., стр. 106,

³ По данни от Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Република България 2014 г.-2020 г., стр.32

⁴ Пак там, стр.34

	<p>оперативни и други програми).</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ В редица населени места комуникационната инфраструктура (пътища, достъп до интернет и др.) е недобре развита и това е пречка пред развитието на МСП. ★ Редица процедури, свързани с получаването на административни услуги от МСП могат да се определят като тромави. ★ Според анализа на ИАНМСП няма единен документ, който да обединява всички инициативи и документи, които стимулират предприемачеството⁵. ★ Ограничена възможност за ползване на административни услуги по електронен път. ★ Капиталовото финансиране е ограничено, тъй като капиталовите пазари не изпълняват добре ролята на посредник между спестяванията и производствените инвестиции. ★ Програмите за подпомагане на МСП, финансирани от ЕС, остават до голяма степен неоползотворени⁶.
Възможности за развитие	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> ★ В областите „Отзивчива администрация“ и „Единен пазар“ България се представя на средното ниво в ЕС, но потенциалът за развитие е значителен. ★ Въпреки че България е на 27-мо място в областта „Умения и иновации“, за периода 2010-2012 година страната показва ускорен растеж: най-интензивният растеж за страната сред всичките останали 9 области на Законодателния акт за малкия бизнес и един от най-високите в ЕС, но недостатъчен, за да „отлепи“ България от последното място. ★ Напредъкът в област „Предприемачество“ за същия период е колеблив, но тук потенциалът за растеж е много висок. Същото се отнася за областите „Втори шанс“ и „Единен пазар“. ★ Въпреки че повечето показатели са около или под средната стойност за ЕС, в много области се наблюдават подобрения на резултатите през последните няколко години. ★ Съществуват възможности за разширяване на сектора на бизнес-услугите и промишлеността в България. ★ Използване на ИКТ за повишаване ефикасността на фирменото управление, за продуктови иновации и въвеждането на нови бизнес модели като електронна търговия и електронен бизнес. ★ Подобряване на качеството на образованието по предприемачество и иновации. В тази връзка е стратегическата цел на правителството за въвеждане на дуално образование, което ще се отрази положително върху МСП. ★ Обучаващите институции и центровете за обучение в България имат потенциал да приведат обучителните си програми в по-голяма степен към практически знания и умения спрямо специфичните нужди на бизнеса. ★ Развитие на електронното управление и електронно 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Липсата на достатъчно данни относно представянето на България в областта „Мисли първо за малкия“ може да се отчете по-скоро като факт, че България не полага достатъчно усилия за административна подкрепа към МСП. ★ В областта „Държавни помощи и обществени поръчки“ България заема 10-то място в ЕС, но тук не се наблюдават много подобрения. Важно е да се внимава ситуацията в тази област да не се влоши. Същото може да се твърди за областта „Достъп до финансиране“. ★ Средният размер на българските МСП е 5.2 души - с около 1 човек повече в сравнение с МСП в ЕС. Това би било проблем, ако фирмите се окажат в затруднение. Делът на освободените работници би бил по-голям. От друга страна това сочи и пониска предприемаческа активност на населението. ★ По данни от годишния доклад на Агенция по заетостта за 2012г. основният дял от безработните лица в бюрата по труда се състои от периодично освобождавани заети без процедура за масови уволнения, предимно от малки и средни предприятия. ★ Демографската криза в страната води до намаляващ относителен дял на най-младите предприемачи⁷. ★ За периода 2008–2011г. основните икономически индикатори на МСП се влошават: оборотите намаляват с около 2%, (над 2 млрд. лв.), както и нормата на печалба, която спада с над 2 п.п. Производителността на труда се понижава със 7%, а инвестициите в ДМА за 1 МСП намаляват с 50%.

⁵Оценка на Националната програма за реформи и на Конвергентната програма на България за 2013 година, придружаваша препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013г. и за представяне на становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016г., работен документ на службите на Комисията, Брюксел, 29.5.2013г., стр. 20, http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2013_bulgaria_bg.pdf

⁷Изследване на предприемачеството и перспективите за развитие на иновациите в МСП 2012 г. – 2013 г.", ИАНМСП, София 2013 г., стр. 108

<p>правителство.</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Разширяване на възможностите за достъп на МСП до финансиране (чрез ББР, капиталови пазари, рисково финансиране, Оперативни програми). Допълнителна възможност ще бъде предоставена при изпълнението на Националната публична инвестиционна програма «Растеж и устойчиво развитие на регионите». ★ Приоритетите в икономическата политика в по-тясно сътрудничество с бизнес-организациите. ★ Провеждане на адекватна политика за намаляване на макроикономическите дисбаланси. 	<ul style="list-style-type: none"> ★ На пазара на труда се наблюдават дефицити на високо квалифицирани инженери и техници. ★ Висока задлъжнялост на корпоративния сектор (146 % от БВП)⁸. ★ Висока концентрация на МСП в столицата и областните градове⁹.
---	--

Източник: Анализът е направен в резултат на данните от SBA Fact Sheet 2010-2011 и 2012 за България

⁸ Оценка на Националната програма за реформи и на Конвергентната програма на България за 2013 година, придружаваща препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013г. и за представяне на становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016г., работен документ на службите на Комисията, Брюксел, 29.5.2013г., стр. 20, http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2013_bulgaria_bg.pdf

⁹ Виж Приложение 2